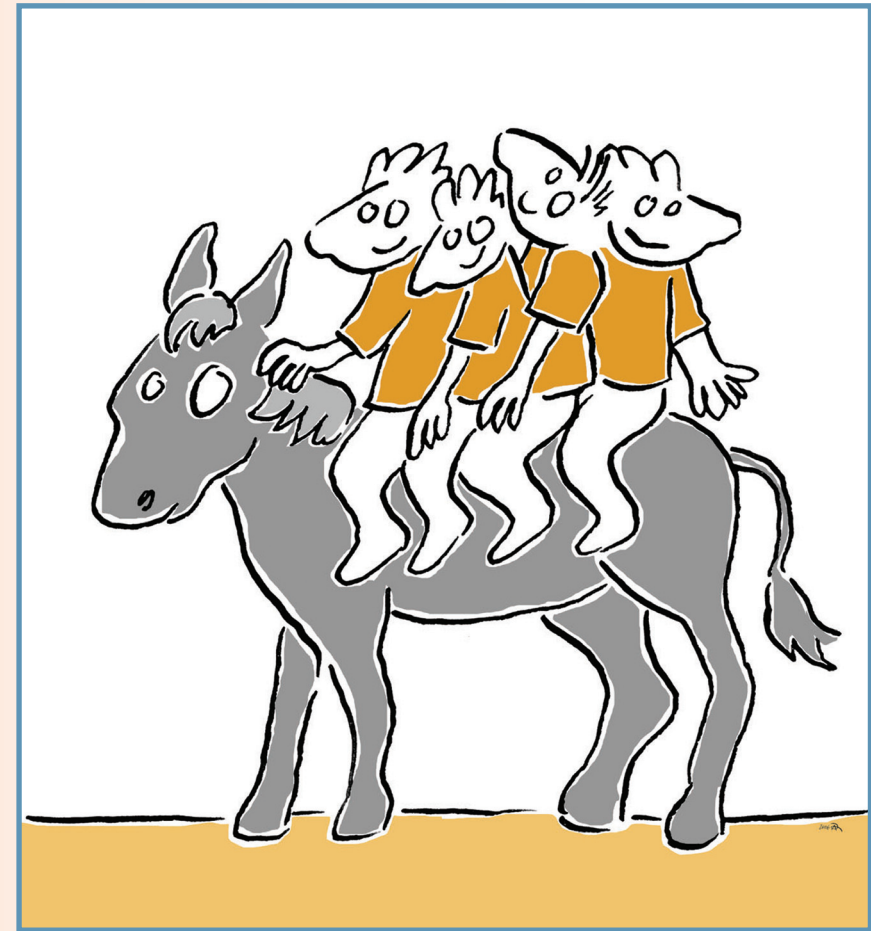

HAVEROD VAGY BARÁTOD?

A modul szerzői: Galambos Henriette
Nagy Ilona

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

7. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja / fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/1 Emlékek felidézése					
A	A tanár saját élményét, emlékét meséli el a témával kapcsolatban. Ezt követően a tanár kérdéseire a tanulók saját élményeiket idézik fel. (Példa a tanári élmény elmondására a P1 mellékletben.) 10 perc	Nyitottság Empátia Megismerés vágya Saját érzések megfogalmazása Empátia	Frontális osztálymunka – tanári bemutatás, beszélgetés		P1 (Személyes élmény elmesélése)
B	A tanár néhány szóval bevezeti a foglalkozás témáját, és a tanulók szabad választás alapján 4-5 fős kiscsoportokat alakítanak. Csoporton belül beszélgetnek arról, hogy mit jelent számukra valamilyen csoporthoz tartozni. Konkrét esetekkel bizonyítják az elmondottakat. 10 perc	Önkifejezés Odafigyelés a másokra Kommunikáció Együttműködés	Csoportmunka – beszélgetés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja / fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/2 A barátság megőrzésének lehetősége					
A	A tanár kiosztja a D1 mellékletben található feladatlapokat. A csoportok kiválasztanak egy szituációt, és felkészülnek annak szerepjáték formájában történő előadására. Ezt követően az osztály megbeszéli a tapasztaltakat. 25 perc	Probléma megfogalmazása Konstruktív problémamegoldás Együttműködés Kreativitás	Csoportmunka – szerepjáték Frontális osztálymunka – megbeszélés	D1 (Feladatlap)	P2 (Javaslatok a konfliktushelyzet feldolgozásához)
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/1 A konfliktus békés megoldásának elmélete					
A	A békés konfliktuskezelés egyes lépéseinek megbeszélése szemléltetéssel (P3 melléklet). 20 perc	Nyitottság Empátia Együttműködés Konstruktivitás, erőszakmentesség	Frontális osztálymunka – tanári bemutatás, megbeszélés, vita		P3 (A békés konfliktuskezelés) Csomagolópapír, filctollak, ragasztógyurma
II/2 A békés konfliktuskezelés gyakorlása					
A	A tanár ismerteti a szerepjáték szabályait és menetét (P4). A tanulók háromfős csoportokat alakítanak, és megkapják a szerepkártyákat. Ezek alapján elvégzik a szerepjátékot. A tanulságokat a csoportok szószólói ismertetik az osztállyal, majd megbeszélik a tanulságokat. 25 perc	Empátia Kommunikáció Együttműködés Elfogadás Kreativitás Érzések megfogalmazása	Frontális osztálymunka – tanári előadás, magyarázat Csoportmunka – szerepjáték Frontális osztálymunka – megbeszélés	D2 (Szerepkártyák)	P4 (A szerepjáték szabályai és menete)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja / fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/3 Csoportkonfliktus elemzése szépirodalmi szemelvény alapján					
A	A tanár röviden bemutatja a művet (Shakespeare: Rómeó és Júlia), valamint az idézett jelenet közvetlen előzményeit (D3). Ezt követően kiosztja a mű részletét. Egy poszteren vagy a táblán feltűnteti a megfigyelés szempontjait: MILYEN KAPCSOLAT VAN A MEGISMERT FIÚK KÖZÖTT? MEGELŐZHETŐ LETT VOLNA A PÁRBAJ? KI ELŐZHETTE VOLNA MEG? Miután valamennyi tanuló elolvasta a szöveget, 4-5 fős csoportok alakulnak. Ezek megbeszélnek tapasztalatokat. A csoportbeszélgetés tartalmát a csoportok választott szóvivői ismertetik az osztállyal. Ezekből kiindulva az osztály beszél a barátság és haverság közötti különbségekről. 30 perc	Empátia Szövegértés Információkeresés és -feldolgozás Együttműködés Kreativitás Önfegyelem Véleményalkotás	Frontális osztálymunka – magyarázat Egyéni munka Csoportmunka – megbeszélés Frontális osztálymunka – csoportszóforgó, megbeszélés, vita	D3 (Szemelvény – Rómeó és Júlia)	P5 (Szempontok)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja / fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/4 Meg tudunk-e egyezni?					
A	A tanulók rokonszenv alapján párokat alkotnak. (Páratlan létszám esetén egy 3 fős csoport is alakulhat.) Valamennyi páros (kiscsoport) megkapja a feladatlapot, amelyet közösen tölt ki. Az eredményben teljes megegyezésre kell jutniuk. Ezt követően minden páros ismerteti, hogy miben sikerült, és miben nem sikerült megegyezésre jutniuk. Ezután az osztály szintjén beszélnek arról, hogy vajon feltétele-e a barátságnak az ilyen jellegű kérdésekben való megegyezés. 15 perc	Érvelés Odafigyelés a másikra Elfogadás	Páros munka Frontális osztálymunka – megbeszélés tanári irányítással	D4(Atedöntésed!)	P6 (Útmutató a páros feladathoz)
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
Összegzés					
A	Egymás után egy mondatban mindenki elmondja, hogy mi volt a legfontosabb érzése, tapasztalata a foglalkozásnak, mi az a tanulság, amit továbbvisz magával (útmutatás a P7 mellékletben). 10 perc	Véleményalkotás Önkifejezés Reflektálás	Az egész osztály együtt – beszélgetőkör		P7 (Javaslat az összegzéshez)

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 – Tanár személyes élményének elmesélése

A modul alaptémája a barátság és a csoporthoz tartozás, ezen belül a konfliktushelyzetek kezelése, a nemet mondás belső, személyes akadályai. Ez a téma mindenki számára elkerülhetetlenül személyessé válik, ezért a ráhangolás kezdeteként, ha ezt lehetővé teszi a tanár és a tanulók közötti kapcsolat, az addigi közös élményeik és tanulási-tanítási módszereik, modellálhatja a tanár azt, hogyan válik személyessé ez a téma. Ehhez a felkínált tevékenység a tanári előadás egy saját élményből, ami a kapcsolatok gondozásának bonyolultságát, a nemet mondás nehézségeit példázza.

Például:

Kisfiam ötödik osztályba jár. Május táján felvetődött a kérdés, hogy milyen táborba szeretne menni, az iskolájában ugyanis több kedves tanára szervez nagyon jó nyári táborokat. Ezek közül többet korábbi nyarakon már ki is próbált, így várható volt, hogy nem lesz könnyű döntenie a sok lehetőség között. Időnként kérdeztem tőle, hogy döntött-e már, időnként szöjt, hogy akkor ide vagy oda szeretne jelentkezni. Év vége előtt két héttel kapott egy meghívást egy környező országbeli táborba, ahol nála nagyobb gyerekek között lehet, és izgalmas kutatómunkát is végezhet helytörténeti témákban. Természetesen ez a lehetőség minden korábbit felülmúlt, úgyhogy nem volt kétséges a választás.

Egy nap, már az utolsó tanítási héten váratlan telefonhívást kaptam egy tanárnőjétől, hogy még aznap el kell számolni az iskolai tábor befizetéseivel, és a kisfiam részét mi még nem fizettük be. Csak hebegtem-habogtam, hogy hiszen a gyerek máshogy döntött, és nem ebbe a táborba fog menni. Csakhogy nem mondta meg a tanárának, hogy mégsem fog az iskolai táborba menni, én meg aláírtam májusban a nyilatkozatot, hogy a táborba menni fog, de nem tartottam számon, hogy az információ helyes legyen. Mint kiderült, egyikünk sem vállalta, hogy nemet mondjon. Kétségbeestem, amikor ezt a telefonbeszélgetésből megértettem, mert nem tudtam 28 ezer forintot pár órán belül kifizetni.

Hasonló kényelmetlen helyzetek adódnak abból, ha korábbi kötelezettség-vállalásunkat nem tudjuk teljesíteni, vagy olyasvalaki kér segítséget vagy szívességet, akinek valamilyen okból lekötelezettje vagyunk. Az ilyen eseteket nehéz úgy „megúszni”, hogy egyikünk személyes igényei se sérüljenek, és a kapcsolat se szenvedje kárát.

Ha a körülmények nem teszik lehetővé ezt a személyes hangütést a foglalkozás legelején, akkor alternatív megoldás a kiscsoportos megbeszélés, amikor a tanár az egész osztállyal csak a téma meghatározását beszéli meg, és ezután azonnal kiscsoportokat alakítanak a tanulók, kizárólag személyes szimpátia, bizalom és baráti kapcsolatok alapján, hiszen feltehetően a legszemélyesebb élményeiket fogják megbeszélni.

P2 –Javaslatok a konfliktushelyzet feldolgozásához

A felsorolt konfliktushelyzetek során az érintett gyerekek döntenie kell, hogy a barátja szempontjait helyezi-e előtérbe, vagy pedig más indokok alapján dönt (személyes szükségleteire, a családja elvárásaira, kívülállóknak szükségleteire, esetleg etikai szabályokra helyezi-e a hangsúlyt). A cél annak megfigyelése, hogy milyen esélye marad a barátság megőrzésének problémahelyzetekben. A szerepjátékok megtekintése után teret kell engedni a tanulók spontán megnyilvánulásainak.

Javasolt kérdések a közös megbeszéléshez

Megőrizhető-e a barátság, ha megtagadjuk a barátunk kérését?
Melyek az igazán jó barátság ismérvei?
Voltatok már olyan helyzetben, hogy a barátotok nem azt tette, nem úgy viselkedett, ahogyan ti szerettedek, ahogyan nektek kedvező lett volna? Mit éreztetek akkor? Megmaradt a barátság? Emlékeztetek-e olyan esetekre, amikor ti nem tettetek a barátotok kedvére? Miért történt ez? Mi lett a következménye?

P3 – A békés konfliktuskezelés

A korábbi tapasztalatok felhasználásával és az osztály intenzív bevonásával a tanár szemlélteti a konfliktuskezelés szabályait, alapvető készségeit. Ha a foglalkozást saját példájával kezdte, itt érdemes visszautalni rá, és a különféle válaszlehetőségekkel szerepjátékszerűen kísérletezni, demonstrálni, hogy mi történik akkor, ha figyelmen kívül hagyjuk a probléma pontos megfogalmazását, a saját igények tisztázását és így tovább. A megbeszélés során kerüljenek fel a táblára vagy plakátra a fő szabályok, készségek; ezek:

Meghatározom a problémát.

Saját igényemet megfogalmazom önmagam számára.

Elmondom a társamnak.

Meghallgatom – közbeszólás nélkül –, hogy ő hogyan látja a problémát, és mi az igénye.

Egymás igényeinek tiszteletben tartása mellett közösen elfogadható megoldást találunk ki.

Amikor „kivitelezem a megoldást”, ellenőrzöm, hogy tényleg jól érzem-e magam vele.

Nem mindig lehetséges olyan megoldást találni, ami kölcsönösen elfogadható! A tárgyak kölcsönzése jelentheti a kapcsolat alapjainak a megkérdőjelezését is. Nem az a cél, hogy minden áron nemet mondjunk, vagy végül beadjuk a derekunkat, hanem az, hogy világos legyen a két fél igénye és az, hogy összeegyeztethető-e, hogy a kapcsolat mit bír ki, hogy ez valóban barátság-e.

P4 – A szerepjáték szabályainak és menetének ismertetése

A szerepjáték háromfős csoportokban zajlik, melyeket a tanár alakít ki. Ez történhet valamilyen kiszámolóval, a lényeg az, hogy nem a baráti kapcsolatok számítanak, sőt inkább az, hogy minél jobban keveredjenek a tanulók, és lehetőleg olyanok dolgozzanak egy csoportban, akik jellemzően nem egymást választják első helyen.

A három szerep a csoporton belül körbejár, mindenki lehetőséget kap arra, hogy egy-egy alkalommal a konfliktus mindkét oldalát képviselje, továbbá külső szemlélő, megfigyelő legyen.

A feladat menete:

1. Meghatározzák a csoportok, hogy milyen sorrendben fogják cserélni a szerepeket, és ezt egy papírra fel is írják.
2. Előadják az első szerepjátékot.
3. Mindenki szerepe szerint elmondja, mit tapasztalt.
4. Szerepcsere, előadják a második szerepjátékot.
5. Mindenki elmondja, mit tapasztalt.
6. Szerepcsere, előadják a harmadik szerepjátékot.
7. Mindenki elmondja, mit tapasztalt.

A tanár körbejár, követi az időt, és ha szükséges, segít a feladat értelmezésében.

P5 – Szempontok: javaslatok a drámarészlet feldolgozásához

Shakespeare Romeo és Júlia című drámája szemléletes példája annak, hogy mi a barátság, hogyan hasonlítható össze ez a csapathoz tartozás igényével és élményével, hogyan befolyásolja viselkedésünket és döntéseinket ez az igény.

A záró beszélgetéshez javasolt szempontok:

Mi volt Mercutio, és mi Tybalt fő igénye, motivációja?

Kik számítanak igazán jó barátoknak a mű részletében? Keress idézetet az állításod indoklására.

Hogyan lehetett volna megelőzni a párbajt? Kinek a felelőssége a tragikus végkifejlet?

Milyen szerepet játszottak a történésekben az indulatok?

Minek alapján döntöd el, hogy egy társad a haverod vagy a barátod?

Vannak-e olyan személyes élményeid, amelyek emlékeztetnek az itt megismert történetre,

P6 – Útmutató a páros feladathoz

Ebben a feladatban két szempont egyaránt fontos. Az egyik az, hogy tudjon a tanuló saját értéket megfogalmazni a feltett állítással kapcsolatban. A másik az, hogy már az állítás közös kiválasztásakor tudják használni az érvelés során a konfliktuskezelés körébe tartozó kommunikációs eszközöket, hiszen olyan állítást kell kiválasztaniuk, amelyet mindkettőn, közösen tudnak képviselni.

Ezt a feladatot otthoni feladatnak is ki lehet adni abban az esetben, ha az órai munka kereteibe nem fér bele.

A készségfejlesztés folyamatában ez a feladat a tanult készségek más, nem tanult helyzetben való használatát, rögzítését szolgálja.

P7 – Javaslat az összegzéshez

A személyes élményeket feldolgozó foglalkozásokon gyakran célszerű lezárni a foglalkozást azzal, hogy mindenki lehetőséget kapjon a legfontosabb élményének megfogalmazására. Ezzel lehetővé tesszük, hogy verbálisan is rögzüljön a tanulási tapasztalat, amely a személyiségfejlődést is szorosan elősegíti. Ez jelen esetben az értékelés formája is, hiszen lényegében mindenki arról számol be, hogy mit tanult meg. Mivel itt a személyes szinten jelentkezik a tanulási tapasztalat, nincs arra szükség, hogy a tanár bármilyen módon értékeljen, akár szavakkal, akár gesztusokkal. A tanár feladata az elfogadás, annak nyugtázása, visszajelzése, hogy a tanuló megfogalmazza tapasztalatát, új személyes tudását. Ez a tanulási folyamat az önértékelést teszi lehetővé.

